

10 aastat hiljem

Mihkel Reial

**Digitaalraamatukogu ja selle kasutaja IV.
ELNET Konsortsium 10**

Tartu 25.10.2006

Tegevuse algus -1996

- konsortsiumiga on liitunud 7 raamatukogu
- koosseis - 1 põhikohaga töötaja – direktor-asjaajaja Arne Kurjama.

1. etapp 1996-1999

Organisatsiooni loomise, tehnilise baasi tugevdamise ja infosüsteemi juurutamise etapp.

Konsortsiumi strateegiline eesmärk:

luua infotehnoloogiline keskkond, milles raamatukogude kasutajad saavad juurdepääsu online kataloogile.

Ülesanded aastateks 1996-1999

- luua teadusraamatukogude võrk inforessursside ühendamiseks telekommunikatsioonivahendite abil
organisatsiooni loomine
- luua ühine elektronkataloog kogudest kiire, mugava ja unifitseeritud otsingu tegemiseks
infosüsteem INNOPAC ja e-kataloog
- viia raamatukogude kaartkataloogid elektroonsele kujule lugejate kaugotsingu võimaldamiseks
kaartkataloogi konverteerimine

Esimese etapi lõpp 1999. aasta

- Konsortsiumiga ja raamatukogude ühise infosüsteemiga on liitunud 9 raamatukogu.
- Koosseis – 2 ametkohta
- Konsortsiumi tööd korraldab Asko Tamme
- Eelarve oli veidi üle 300 000.
- Nimetuste (bibliograafiliste kirjete) arv elektronkataloogis ületas 500 000 ja eksemplarikirjete arv 1 miljoni piiri.

Probleemid 1999

Tehnilise infrastruktuuri puudulikkus:

- juurdepääs serveritele interneti kaudu tipptundidel
- lugejaarvutite väike arv
- arvutipargi mittevastavus tööks kaasaegses graafilises keskkonnas.

2. etapp 1999-2002

Ülesanded:

- Intensiivne elektronkataloogi täiendamine konverteerimise kaudu
- Üleminek INNOPAC-i veebipõhisele versioonile MILLENNIUM
- Välismaa elektrooniliste teadusväljaannete ühine tellimine
- Esimene digiteerimise pilootprojekt

2. etapi lõpp 2002. aasta

- Konsortsiumiga ja raamatukogude ühise infosüsteemiga on liitunud 13 raamatukogu.
- Koosseis – 2 töötajat
- Konsortsiumi tööd korraldab Riin Olonen
- Eelarve - ligi 4 miljonit
- Nimetuste (bibliograafiliste kirjete) arv elektronkataloogis ületas 800 000 ja eksemplarikirjete arv ligi 4 miljonit (2 andmebaasi peale)
- E-väljaannete ühistellimus – 2 andmebaasi (EBSCO ja Elsevier Science Direct)

Probleemid 2002

- Puudulik finantseerimine ja ebakindel finantseerimismudel
- Digiteerimisprogrammi aeglane käivitumine
- E-kataloogi ESTER kvaliteet

3. etapp 2002-2006

Ülesanded:

1. Riikliku finantseerimisskeemi väljakujundamine.
Kokkulepete saavutamine vastavate ministeeriumidega ELNET-i arendusprojektide finantseerimiseks.
2. Organisatsiooni tugevdamine.
Lepingute korrastamine tarkvara ja andmebaaside kasutamiseks. Töörühmade tegevuse koordineerimine ja kontroll, info edastamine raamatukogudele.
3. Üleminek INNOPAC-i uuele versioonile MILLENNIUM ja kahe andmebaasi ühendamine üheks elektronkataloogiks ESTER.
4. Elektrooniliste väljaannete ühistellimus ja –kasutamine.
5. Digitaalse raamatukogu programmi käivitamine.

Praegune seis - 2006

- Konsortsiumiga on liitunud 12 raamatukogu
- Koosseis – 4 ametikohta
- Konsortsiumi tööd korraldab Mare-Nelli Ilus
- Eelarve 27,2 miljonit
- E-kataloogis ESTER oli seisuga 31.12.2005 ca 1 818 600 nimetust ja üle 5 462 300 eksemplari.
- Ühistellimuse andmebaaside arv – 27
- Raamatukogudes on loodud terve hulk digitaalseid kollektsioone, andmebaasis DEA on ligi 600000 pildifaili

Probleemid

- Millenniumi aeglane arendus
- Töö- ja ajamahukas konverteerimine
- Artiklite bibliografeerimine
- 2 väljakujunenud süsteemi
- Eesti raamatukogude e-ressursside hajutatus – otsingute keerukus
- Digiteerimise puudulik koordineerimine

Konsortsiumi tugevused

- Üks maailma parimaid raamatukogusüsteeme
INNOPAC-MILLENNIUM
- Konsortsiumi tunnustamine teadusraamatukogude
koostööorganina
- Kompetentsete spetsialistide olemasolu
raamatukogudes, kogutud oskusteave
- Üsna hästi väljaarendatud raamatukogude IKT
infrastruktuur

Konsortsiumi nõrkused

- Ebakindel finantseerimismudel
- Tippspetsialistide vähesus (ebaühtlane jaotus liikmete vahel)
- Konsortsiumi liikmete erinevad huvid ja prioriteedid
- Nõrk side Euroopa (maailma) teadusraamatukogude koostööorganisatsioonidega
- IKT-alase koostööpartneri puudumine Eestis

Võimalused

- Osalemine EL projektides
- Täiendava toetuse taotlemine läbi riiklikult kinnitatud arengusuundade (e-õpe, Digitaalne kultuuripärand)
- Arendusjuhi ametkoht
- Ühiste prioriteetide selge määratlemine

Ohud

- Spetsialistide äravool ja sellega kaasnev kompetentsi vähenemine
- Vastuolud liikmete vahel, eesmärkide laialivalgumine (retrokonverteerimine, ühisportaal, digiarhiiv jne)
- Liikmete usalduse vähenemine

Visioon ja eesmärgid 2007-2010

ELNET Konsortsium on juhtiv ekspert elektrooniliste raamatukoguteenuste arendamisel Eestis ning arvestatav koostööpartner Euroopa infoteenuste arengus.

- Teaduse, kultuuri ja hariduse toetamine raamatukogude ühistegevuse kaudu.
- Kõrgetasemelise ühistegevuse korraldamine, tagades liikmete rahulolu ja ressursside kokkuhoiu.
- Infosüsteemide lõppkasutajate vajaduste operatiivne ja kvaliteetne rahuldamine.

Kavandatavad meetmed I

Liikmete toetamine ühise infosüsteemi ja e-kataloogi ESTER arendamise kaudu

- Kasutades infosüsteemi uusi tehnoloogilisi võimalusi töötatakse välja ja pakutakse ülikoolidele teenuseid õppetegevuse toetamiseks
- E-kataloog muudetakse väravaks raamatukogu varade ja teenuste juurde, integreerides ESTERiga erinevad andmekogud (sh pildiarhiivid, multimeedia jne)
- Algatatakse ja koordineeritakse retrokonversiooni ühisprojekte

Kavandatavad meetmed II

Elektroonilise teadusinformatsiooni ühishanke korraldamisega tagada liikmete ressursside otstarbekaim kasutamine

- Monitooritakse, testitakse ja sõlmitakse üle maailma kirjastatavate e-andmebaaside ja teadusajakirjade kasutuslepinguid
- Sõlmitakse vastastikku kasulikke rahvusvahelisi koostöölepinguid ühishangete korraldamiseks
- Korraldatakse kasutajakoolitusi ja turundusüritusi ning viiakse läbi uusi andmebaaside esitlusi

Kavandatavad meetmed III

E-teenuste arendamine lõppkasutajate vajaduste paremaks rahuldamiseks

- Eesti üldine märksõnastik ja märksõnastik “Ingrid” liidetakse üheks märksõnastikuks
- Otsitakse võimalusi Eesti ühise artiklite andmebaasi loomiseks ja arendamiseks
- Luuakse võimalused ühtseks infootsinguks üle mitmete andmebaaside (sh koostöö Google Scholar*iga)
- Algatakse Konsortsiumi ühisprojekt “Eesti trükise Punase raamatu” nomenentide digiteerimine

Kavandatavad meetmed IV

Konsortsiumi kui organisatsiooni tugevdamine oma tegevuse jätkusuutlikkuse ja tulemuslikkuse tagamiseks

- Tehakse koostööd teiste riikide konsortsiumidega leidmaks tõhusamaid lahendusi oma liikmete huvide ja vajaduste rahuldamiseks
- Töötatakse välja stabiilset arengut tagav finantseerimisskeem ning taotletakse selle kinnitamine Haridus-ja Teadusministeeriumis
- Projektide läbiviimiseks kaasatakse võimalikult tõhusalt välisfinantseerimist

1996-1999

1999-2002

2002-2006

2007-2010

Integreeritud raamatukogu-süsteem	Integreeritud raamatukogu-süsteem	Integreeritud raamatukogu-süsteem	Integreeritud raamatukogu-süsteem
ESTER	ESTER	ESTER	ESTER
	e-väljaannete ühishanked	e-väljaannete ühishanked	e-väljaannete ühishanked
	Digitaalne raamatukogu	Digitaalne raamatukogu	Digitaalne raamatukogu e-teenused